

ETT FLICK-GENI

& det gurleska, gotiska & kusliga i *Pretty Little Liars*

ANNA NYGREN

Ett Flick-genie är inte (bara) en Duktig Flicka. Hon är en allting över-skridande varelse. Hon tar sig in i allt. I hus såväl som i relationer. I datasystem såväl som psyken. Ett Flick-genie har oanade Krafter. Men hon utsätts också för helt otroliga saker. Hon går aldrig säker. Hon är en fara för det rådande systemet och därför måste hon straffas och tystas. Hon måste hamna i en ond spiral för annars riskerar hon att ta över världen. Hon riskerar att ta hand om sig själv, att må bra. För det allra farligaste är ett Flick-genie som når sin fulla potential. Därför måste Flick-geniernas makt användas mot dem själva, inåt, destruktivt.

Jag kollar på serien *Pretty Little Liars* (PLL 2010–2017). Det är det bästa jag någonsin sett. För den sätter fingret exakt på hur det är att vara Flicka. Och känslan av *I'm a genius and nobody cares* (yttrat av Chanel Number 5 i *Scream Queens*, men lika aktuellt här).

Det är serien om Alison, försvunnen från den pittoreska staden Rosewood, och hennes vänner Aria, Spencer, Hanna och Emily, som försöker hantera detta. Att hantera sorgen och chocken är en sak. Men så börjar de få meddelanden från A. A känner till alla deras hemligheter. Hemligheter som de håller för sig själva för att inte förstöra det pittoreska och hemtrevliga. A skrapar på ytan och så öppnas en värld av utpressning, kidnappning, flykt, förföljelse, lögn, tid, ångest, äckel, kärlek, hat, gränslöshet.

Det här är en text om hur jag läser PLL som en perfekt bild av Flickskapet.

1

PLL är Det Gurlleska. Det gurlleska är en estetik som samtidigt blir en etik. Det gurlleska är en burlesk och grotesk version av *the Girl*. Som estetik innefattar det flickiga SAKER. Så som dockor och spel-dosor, tylltyger och ponnyhästar, rosa och glitter. Men detta på ett sätt som överdriver allt som kan innefattas i det. En gränslöshet som gör det flickiga skrämmande. Dockor som får sina huvuden avhuggna. Sönderrivna glitterstrumpor. *PLL* är gurllesk tack vare estetiken. Här finns dockorna. De finns i Arias konst, i hennes foton. De finns i Alisons rum. ALISONS RUM har blivit ett mausoleum, det har sparats och återskapats. Det är i SAKERNA som Alison lever vidare (till dess hon återvänder från de döda). Det gurlleska finns i kläderna. The Little Liars är en grupp extremt trendkänsliga och ytliga Tjejer. Med YTA menar jag en ytterst positiv grej. Jag älskar att de har groteskt mycket kläder. Kläderna gör personerna. Det är genom sina grejer, ibland snattade från den lokala gallerian, som Flickorna blir Personer. Som etik innefattar det gurlleska en omfamning av det tjejiga, av det överdrivna, det vackra som gått över gränsen till äckel, en hyllning av vänskapen som alldeles livsfarlig och uppslukande. Det är det gränslösa, det obegränsade, det är en Flick-Kraft, en Flick-Makt, en *Girl Power* som råkar äta upp allt i dess väg. *PLL* är gurllesk tack vare etiken. Alison, som död och som levande, styr sitt *girl pack* med manipulation och känslös känslökyla. Mona Vanderwaal, mobboffret som förvandlas till *queen*, drivs av sin galna hämnd, utan gränser. Hon älskar att hata och hatar att älska. Hon kan göra vad som helst. CeCe Drake, en annan av Alis vänner, är lika nära Ali som hon är nära sig själv. I *PLL* finns bara gränslös vänskap. Och den är extremt farlig.

2

Det gotiska handlar om Starka Känslor. Skräcken och det skräckfyllda, romantiska och förr-i-tiden-aktiga, drömmigt mörkt och läskigt, *terror* och *horror*. *PLL* är gotiskt tack vare Skräcken. Det brinner (bokstavligt metaforiskt), och elden förstör. Den grövsta hemligheten är den att Ali *with friends* en gång gjort grannflickan Jenna blind genom en brand. Det finns Äckel och Kroppar i *PLL* och ingen är säker. Alla kan skadas. De flesta kan dö. Där finns blod. Man kan bli instängd. Man kan bli förföljd. Det stalkiga i *PLL* är extremt. Det kan inte vara värre. Det finns en *big sister who sees u*, och ser mer än

du själv ser, som ser det allra innersta. Det omedvetna som skrämmer. En Flicka är alltid utsatt för risken att avslöjas. För hon tvingas alltid bygga ett skal. För att överleva. För att vara Flicka, i Rosewood och i övrigt, är att kämpa för sin överlevnad. Alltid i fara. Det gotiska i *PLL* varierar över säsongerna. Där de första är mer realist-thriller blir säsong fyra en orgie i magisk skräck. Här finns freakshows och Halloween, här finns spökena i grannstaden Ravenswood, här finns de synska barnen och tanterna. Skräcken i *PLL* ligger i hur sakerna blir voodoo-objekt. En Flicka kan inte skiljas från sina saker. Hon kan inte skiljas från sina vänner. Hon dras tillbaka. Hennes hela identitet sätts på spel. Alla lager av skydd skalas av och kvar finns bara Starka Känslor.

3

Flick-genier är *Mad Women*. De börjar knarka för att klara pressen på prestation. De råkar hamna i situationer där de aldrig kan säga sanningen. För sanningen skulle göra för mycket skada. Sanningen är den största hemligheten. De blir därför inlagda på psyket. Psyket heter Radley Sanitarium. Det är en gotisk byggnad. Den är fylld av lönngångar och avspärrade avdelningar. Där lever spöken och minnen. Tiden kan aldrig bli Frisk på Radley. Friskheten är ett våldsamt övergrepp på Flickan. Inspärrade Flick-genier är: Spencer, Mona, CeCe, Mary, Alison med flera. De måste spärras in när de kommer för nära sanningen. De måste spärras in för att inte vara en fara för sig själv och för andra. För de är Farliga. Det Farliga måste tyglas. Jag vet det. Det är så det känns att vara Flicka.

4

PLL är *Female Friendship*. Det finns inget annat än vänskapen. Alla dras in i vänskapens nät. En vänskap är inget annat än hat som gått snett (*THIS FRIENDSHIP IS TOXIC*). Vänskapen tar över identiteten. Det är i vänskapen som styrkan finns. Men också svagheten. Det är i svagheten som styrkan finns. *PLL* är en skildring av den mest smärtsamma vänskapen. Jag älskar *PLL* för att den handlar om den här destruktiva relationen. Den här symbiosen. Den här vänskapen som äter upp en. Jag känner igen den. Det är så det känns att vara Flicka.

Ibland blir *PLL* Det Lesbiska. Vänskapen/Kärleken är ett kontinuum, ett spektrum. Det övergår sömlöst i varandra. Först är det Em,

hon kommer ut mycket klassiskt. Hon är den uttalat lesbiska. Men det finns så mycket mer. Ali är ibland lesbisk. Mest med Em, men sen också med CeCe, hennes bästis som är så nära, som sen visar sig vara hennes syster Charles/Charlie/Charlotte, som sen visar sig vara hennes kusin, som sen... Jenna blir lesbisk i och med Alis barndomsvän Shana, som först anlitas av Ali för att infiltrera Jennas liv, men sen drabbas av kärleken. Kärleken, särskilt den Lesbiska, får allianser att rämnas och omdefinieras. Jag älskar *PLL* för att den är lesbisk. I hur den gör vänskapen till kärlek. Jag kan se att det finns en klyschighet i det uttalandet, men det finns något ytterst älskvärt i det gömda.

Såklart finns i *PLL* också Pojkvänner och Pappor. Jag älskar att dessa fungerar som mellanlägg. Alla män är vid något tillfälle miss-tänkta mördare och gärningsmän. De är aldrig att lita på. De är från-varande. När de sedan blir pålitliga blir de tråkiga. En Flicka riskerar alltid att gå över gränsen till Ondskan. Hon är gränslös. En pojke kan aldrig vara annat än antingen eller. Han är inte så kul. Det enda som blir kul på temat, är hur Flickorna relaterar till pojkarna. Spencer älskar ju Toby. Det är smärtsamt och relevant när Toby visar riktigt våldsamma sidor, på ett vardagligt sätt, men också på ett infiltrerande vis, han blir efter hand Lagen, en polis, och kärleken ställs mot samhället. Aria älskar Ezra, fastän det är pedofilvarning och maktojämligt, fastän han är en lögnare av rang.

Jag kan stå ut med pojkarna för att de behövs för att skildra Slampigheten. *PLL* är så älskvärd för att den visar Flickor som inte är Fina. Och som brottas med det. Men aldrig döms. I princip alla Flickor i serien kan inte hålla sig trogna sina relationspersoner. De råkar ligga runt. Ett Flick-geni är en slampig flicka som känner skam men står för skammen.

PLL är Mammorna. Störst plats får Hannas mamma Ashley, hon är älskvärd på grund av slampig plus vad hon är beredd att göra. Hon skulle göra allt för Hanna. Till exempel ligga med poliser, stjäla pengar, hamna i fängelse. Mammorna i *PLL* fungerar som speglingar av döttrarna. Generationerna har blivit omvända.

5

Ett Flick-geni är inte alltid född Flicka. Transtemat i *PLL* är en grundsten som aldrig blir ett problem. Alisons "bror" Charlie, bedöms som *crazy* på grund av Flicka, spärras in på Radley. Charlie göms undan från familjen. Det transfoba är det som sätter igång hela hand-

lingen. Flickan som inte får vara Flicka gör hela storyn möjlig. Men *PLL* är ingen transhistoria. Charles blir bara Charlotte. Punkt. Det är en ytlig transformation. Det gör aldrig ont. Det är bara fakta. Det är Yta när det är som djupast.

6

PLL är Det Kusliga – det välbekanta men ändå inte. Flickorna kidnappas i säsong fem av A och förs till Bunkern. Bunkern är en plats där en *Crazy Girl* byggt upp kopior av flickornas rum, deras sammanhang. Det är, på ett ytterst konkret vis, välbekant men främmande. I säsong sex får Maskerna och Tvillingarna samma roll. Döda personer blir levande. A. A är det kusliga personifierat. A är Alison, är Shana, är Jenna, är CeCe. A är alla. Och i och med att A byter person, händer detta att historien hela tiden skrivs om, att de aldrig blir av med tiden, tiden som fälla. Det blir en klump av tid. En Flicka kan aldrig bli av med sin tid. Som vuxen kan hon alltid råka bli ett barn igen.

PLL är sina intelligenta och ointelligenta intertexter. De kollar på *film noir*. Och denna kulturkonsumtion smittar verkligheten. Dessutom är alltihop en form av *rewrite* av *Twin Peaks, the queen series* av Kusligt. Dessa andra texter och bilder vävs in i *PLL* och skapar trådar av igenkänning. Som bryts i det främmande. Det klichéartade rinner lätt genom strupen. Att vara Flicka är ju att vara en Flicka. Att följa ett mönster och skapa sig i skarvarna. Att läcka ut ur det blanka.

7

PLL är Flick-genialisk på grund av *THIS FRIENDSHIP IS TOXIC* – Alis mamma beskriver den så. Den är *Toxic* eftersom *they borrow each others' identities*. *PLL* handlar om att vara Flicka. Flicka utan identitet, Flicka på lånad tid. Det är ju så det är att vara Flicka. Och eftersom *PLL* beskriver det med sådan kuslig pricksäkerhet, är den en geni-vän. Den bästa vän jag har. En alldeles giftig en.

Anna Nygren

E-post: anna.maria.nygren@gmail.com